

Atom, Molekül (Bileşik) ve İyonlar

Bileşik ve Moleküler Bileşikler, Kimyasal Formül ifadesi

- Bir molekül aynı veya farklı iki veya daha fazla atomun bağlanmasıyla oluşur.
- Her molekül bir formül ile ifade edilir buna kimyasal formül denir.
- Her kimyasal formül element sembolleri içerdiğinden hangi atomun bileşikte yer aldığını gösterir. Ayrıca formül atomların birbirine göre bulunma oranları hakkında bilgi verir.

Water, H₂O

Carbon dioxide, CO₂

Carbon monoxide, CO

Methane, CH₄

Hydrogen peroxide, H₂O₂

Oxygen, O₂

Molekül ve molekül Bileşikler

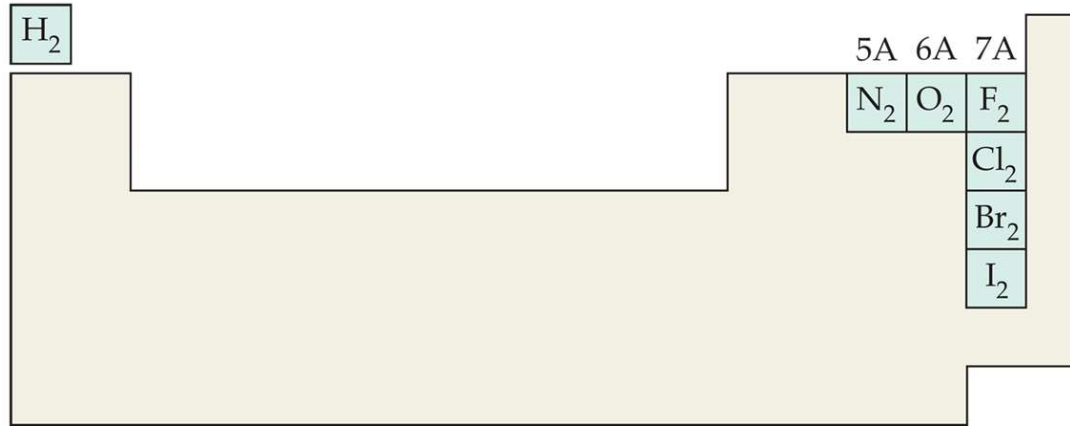
- Molekül, iki veya daha çok atomun bir araya gelmesiyle oluşur.
- Her molekülün kimyasal bir formülü vardır
- Kimyasal formül: molekülde hangi atomların bulunduğunu ve hangi oranda buldukları hakkında bilgi verir.
- Bir molekül sadece iki atomdan (aynı atomlar) oluşmuşsa diatomik molekül adını alır.
- Moleküllerden oluşan bileşiklere molekül bileşikleri adı verilir.
- Bu bileşikler en az iki farklı atom içerirler. Molekül bileşiklerin çoğunluğu sadece ametallerden oluşur.

Moleküler (bileşik) formül ve Basit Formül

- **Moleküler (Bileşik) Formülü:** Moleküllere ait formüller ya da bileşik formülleri bir molekül yapısında yer alan atomların **türü** ve **sayısı** hakkında bilgi verir.
  - H_2O , CO_2 , CO , CH_4 , H_2O_2 , O_2 , C_2H_4 .
- **Basit Formüller** bir bileşikteki tüm atomların türü ve **birbirine oranı** hakkında bilgi verir. Yani bir referans atoma göre en küçük tam sayıyı verecek şekilde bileşikteki atomların oranı hakkında bilgi verir.
  - $\text{HO} \rightarrow \text{H}_2\text{O}_2$ bileşiğinin, ve $\text{CH}_2 \rightarrow \text{C}_2\text{H}_4$ bileşiğinin basit formülüdür.

Diğer taraftan basit ve bileşik formülleri aynı olabilir: H_2O , CO_2 , CO , CH_4 , O_2 gibi.

- Bir molekül 2 atomdan oluşuyorsa buna diatomik molekül denir. 7 element doğada diatomik molekül olarak BULUNUR (periyodik tabloda sadece atom olarak gösterilse de)

- Bir bileşik moleküllerden oluşuyorsa bu yapıya moleküler bileşik denir.
  - En az iki farklı atomdan oluşurlar
  - Moleküler bileşikler çoğunlukla sadece ametallerden oluşur.

Kimyasal ve Yapısal Formüller

Water, H₂O

Carbon dioxide, CO₂

Carbon monoxide, CO

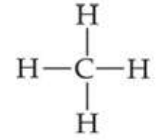
Methane, CH₄

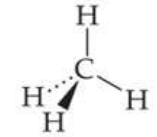
Hydrogen peroxide, H₂O₂

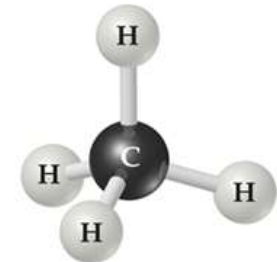
Oxygen, O₂

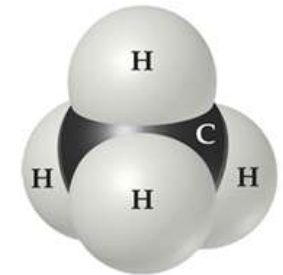
Structural formula

Perspective drawing

Ball-and-stick model

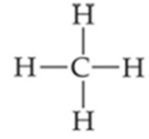

Space-filling model

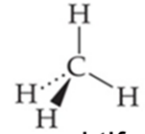
Kimyasal Formüller

- Genel olarak 2 grupta incelenir:
  - Bileşik formülü
  - Basit (ampirik) formül

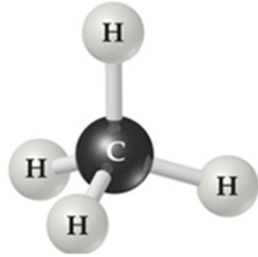
Yapısal Formüller

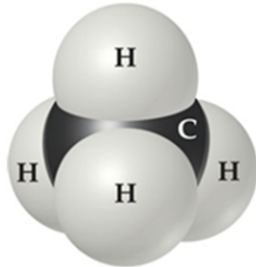
Bağ-çizgi

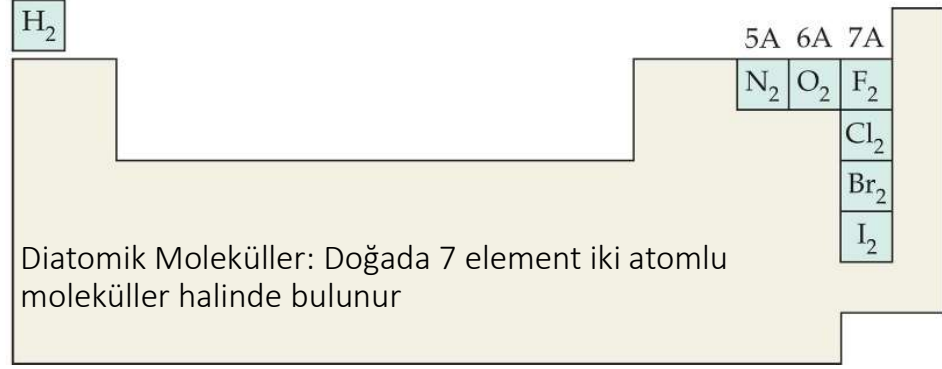
Perspektif çizim
(Fischer projeksiyonu)

Top-Çubuk Modeli

Uzay-Dolgu Modeli

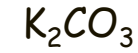
İyonlar

1A	2A	Transition metals						3A	4A	5A	6A	7A	8A
H ⁺											H ⁻	N O B L E G A S E S	
Li ⁺									N ³⁻	O ²⁻	F ⁻		
Na ⁺	Mg ²⁺						Al ³⁺			S ²⁻	Cl ⁻		
K ⁺	Ca ²⁺									Se ²⁻	Br ⁻		
Rb ⁺	Sr ²⁺									Te ²⁻	I ⁻		
Cs ⁺	Ba ²⁺												

- Atomların elektron kazanması ve kaybetmesiyle oluşan yüklü yapılara İYON denir.
- Gene olarak metal atomları elektron kaybetmeye ve ametal atomları elektron kazanmaya meyillidirler. Bu yüzden:
  - **Katyonlar** pozitif yüklü iyonlardır ve periyodik tablonun sol tarafında yer alan elementlerden oluşurlar.
  - **Anyonlar** negatif yüklü iyonlardır ve periyodik tablonun sağ tarafında yer alan elementlerden oluşurlar.
  - Eğer moleküllerden ayrılan iyonlar olursa ve geri kalan yapı kararlı yapıysa (kolayca iyonlaşmıyorsa) bu yapılara çok atomlu iyonlar veya poliatomik iyonlar denir. (ör: SO₄²⁻, NO₃⁻).

İyonik bileşiklerin Formülleri:

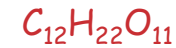
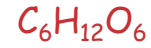
İyonik bileşiklerin formülleri daima basit formüldür ve daima en küçük tam sayıyı içerir

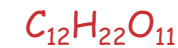
Molekül bileşiklerinin Formülleri:

Molekül bileşiklerin formülleri basit formül olabilir yani bir referans atoma kıyasla diğer atomlar miktarca en küçük tam sayıyı içerebilir

Moleküler:

Kaba(Basit, empirik):

Ortalama Atom Kütlesi

Atom kütlesi

- çok düşük olduğundan atom kütle birimi (a.k.b) ile ifade edilir.

$$1 \text{ a.k.b} = 1.66054 \times 10^{-24} \text{ g.}$$

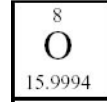
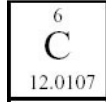
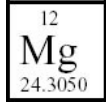
- Periyodik tablodaki atom kütleleri izotopların doğadaki bolluklarına göre tespit edilmiştir.

İzotoplar ve Atom Ağırlığının (kütlesinin) Hesaplanması:

- The average mass of C is Her izotopun doğada bulunduğu kütlece yüzdesi kadar atomun ortalama kütlesine katkısı vardır.
  - $^{12}_6\text{C}$ izotopu doğada kütlece % 98.892 bolluktadır ve kütlesi 12 akb
  - $^{13}_6\text{C}$ izotopu doğada kütlece 1.108% bolluktadır ve kütlesi 13.00335 akb'dir.
  - Periyodik tablodaki C atomunun kütlesi şöyle hesaplanır ve **atom ağırlığı** olarak adlandırılır.
- $(\frac{98.892}{100})(12 \text{ akb}) + (\frac{1.108}{100})(13.00335 \text{ akb}) = 12.011 \text{ akb.}$

Formül ve Molekül Ağırlığının Hesaplanması

magnesium karbonat ($MgCO_3$) Bileşiğinin formül ağırlığını gram olarak hesaplayınız

$$24.31 \text{ g} + 12.01 \text{ g} + 3(16.00 \text{ g}) = 84.32 \text{ g}$$

1 mol molekülde ağırlık 84.32 g/mol olarak hesaplanır.

1 tane molekülde ise 84,32 akb dir.

Basit ve Bileşik formülü arasındaki bağıntı

Basit formül için formül ağırlığı (FA)

Bileşik Formülü için Molekül Ağırlığı (MA) Hesaplanır

Molekül ağırlığı bilinen bileşiğin basit formülü biliniyorsa molekülün bileşik formülü hesaplanabilir:

$$(FA) \times (n) = (MA)$$

Ör: HO basit formülü, MA=34 g/mol ise bileşik formülünü bulunuz. (H:1 ve O:16g/mol)

$$FA(HO)=16+1=17 \text{ g/mol} \rightarrow (17\text{g/mol}) \times (n)=(34\text{g/mol}) \rightarrow n= 2$$

$\rightarrow (HO)_n$ (basit formülü)

$\rightarrow (HO)_2 \rightarrow H_2O_2$ (bileşik formülü)